

ט"ו בשבט

הכר עץ - פעילות לט"ו בשבט / רחל לוי - שגב

מטרה:

לערוך היכרות עם העצים בחצר הפנימיה.

חומרים (לכל קבוצה):

- 5 לוחות על חצי פוליגל לשימוש רב פעמי או בריסטול בצורת עץ. ללוח הרב פעמי מצמידים שקיות ניילון קטנות. בתוך כל שקית - משימה.
- דפי נייר בגודל השקיות
- כרטיסי חידות/רמזים על העצים כמספר המשתתפים
- זכוכיות מגדלת, סרט מידה
- צבעים, פלסטלינה דבק ומספריים
- דף מידע על כל עץ

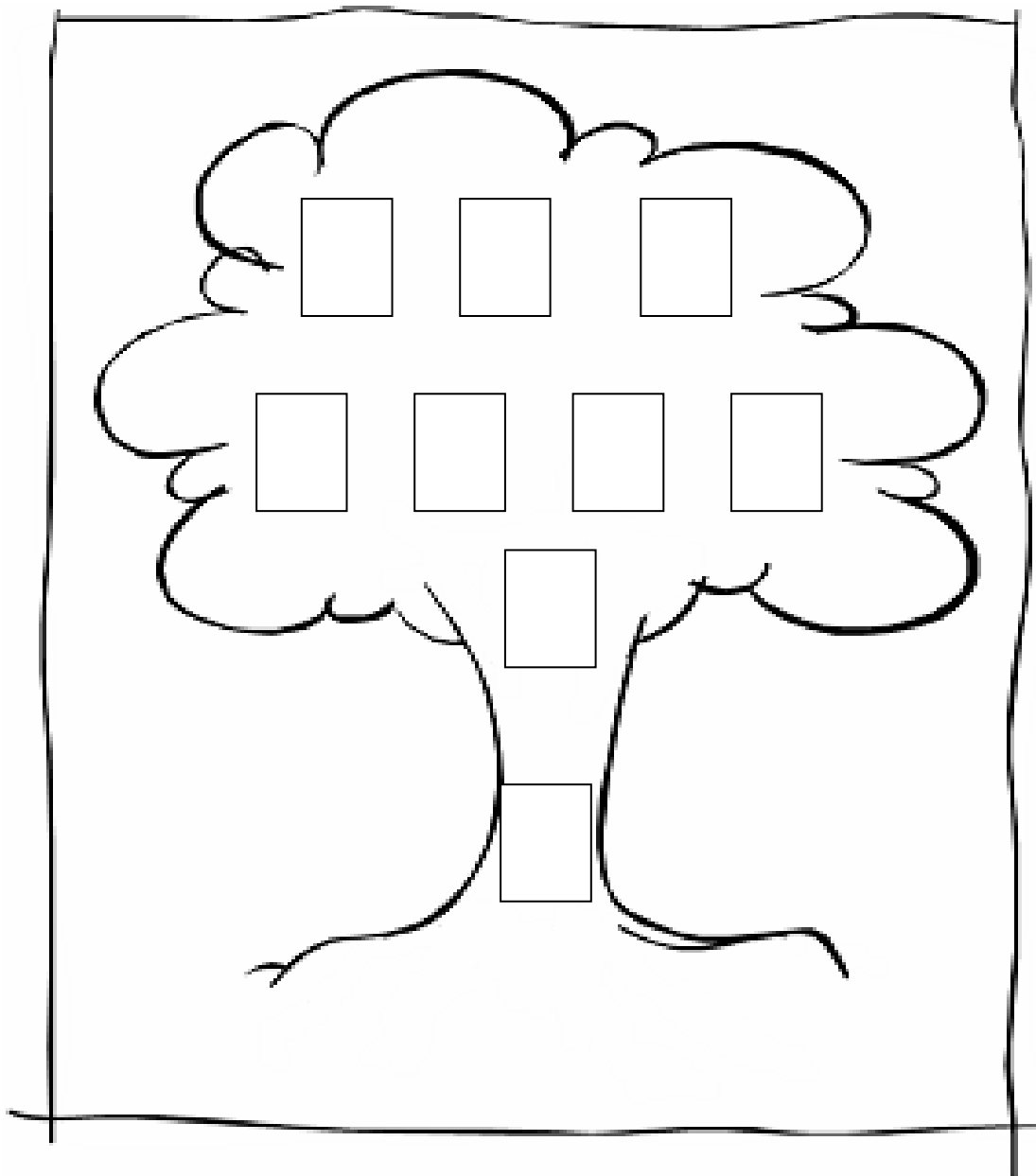
מהלך הפעילות:

1. כל משתתף מקבל חידה או רמז לעץ. עליו לפענח את החידה ולמצוא באיזה עץ מדובר. (ראה ניספח)
2. המשתתפים מצטרפים אל חבריהם שמצאו את אותו העץ.
3. כל קבוצה מקבלת לוח, דפים וחומרי העבודה.
4. הקבוצות יוצאות לחצר, מוצאות את העצים וממלאות את הלוח בהתאם להנחיות.
5. מציגים את הלוחות וקוראים את השירים או הסיפורים שנכתבו.

המשימות שבשקיות:

1. ציירו את העץ. מדדו את היקפו, ואמדו את גובהו.
2. בדקו את סביבת העץ, גם בזכוכית מגדלת. שימו בשקיות דוגמאות של: אדמה, צמחים עשבוניים, פרחים, ניצנים ואבנים. האם חיים בעלי חיים בסביבת העץ? כתבו מה מצאתם.
3. חפשו על העץ פרחים, ניצנים ופירות – רעננים ויבשים. בדקו האם יש סימנים לבעלי חיים על העץ. אספו, הביטו בזכוכית מגדלת. כתבו וציירו.
4. מששו את גזע העץ. בדקו אותו בזכוכית מגדלת והטביעו בפלסטלינה את מרקמו. כתבו בקצרה מה ראיתם.
5. בדקו אם לגזע העץ יש קליפה שאפשר להפריד מהעץ, אם כן, הדביקו חלק ממנה.
6. בדקו בזכוכית מגדלת עלה משני צדדיו. מוללו אותו, הריחו אותו, והדביקו אותו משני הצדדים. (2 עלים)
7. בדקו אם יש עלים מתייבשים או יבשים, הדביקו גם אותם.
8. כתבו שיר, או סיפור קצר על העץ.
9. קראו את דף המידע על העץ. השוו עם מה שראיתם.

לוח לדוגמא:

העצים שנעבוד עליהם בהשתלמות: זית, דקל, פיקוס, רימון, ברוש.
(כל פנימיה תתאים את העצים בהתאם למה שגדל בחצרה).

כרטיסי חידות ורמזים:

1. עץ פרי בריא וטעים,
לו פירות ירוקים ושתורים .

2. ש"ך גם לארבעת המינים ואף לשבעה בהם בורכה
ארצנו.
פריו צהבהב שהופך לחום, מתוק וערב לחיכנו.

3. עץ ירוק רחב צמרת
שפריו מלכלך כל אדון וגברת.

4. לעץ פרי ירוק עד לא כראי לרוץ,
כי הוא מאוד מאוד תמוץ.

5. עץ שכל ילד מכיר ויודע,
ראטו בשמ"ם נוגע.

מידע על העצים :

זית:

עץ פרי משבעת המינים שנתברכה בהם ארץ ישראל. אחד משלשת הגדולים החשובים בארץ. גובה העץ כ 4-5 מטרים. הקף הגזע יכול להגיע ל 2-3 מטרים. עץ הזית מאד עמיד ויכול להגיע לגיל 1000 שנים. עלי הזית ירוקי עד. העלים קטנים, מאורכים ומחודדים – דמויי איזמל [סכין] ירוקים בחלקם העליון, וכסופים בחלקם התחתון. הזית פורח בסוף האביב לקראת הקיץ. הפרחים קטנים, לבנים ומסודרים כמו אשכול ענבים. חרקים מעבירים את האבקה בין העצים ויוצרים את הפרי. הפרי בצבע ירוק ההופך עם הזמן לשחור. הוא ראוי לאכילה ומשמש להכנת שמן. שמן הזית משמש למאכל, ונחשב לשמן הבריא ביותר, הוא משמש גם לרפואה ולקוסמטיקה. את הזיתים אוכלות ציפורים והגלעינים מועברים למקומות אחרים וכך מפיצות את העצים. בנגרות משתמשים בו לתעשיית חפצי חן ואמנות.

ברוש:

עץ נוי ויער ממשפחת המחטניים. הוא צר, גבוה ומרשים. יכול להגיע לגובה של 40-5 מטר. צבעו ירוק כהה והוא חזק ועמיד בתנאים קשים. עליו בצורת קשקש מאורך באורך 2 – 6 מ"מ. פרי הברוש - איצטרובל בצורת כדור, בתוכו זרעים. צבע האיצטרובל הוא ירוק שנהפך לחום. העץ משמש בעקר לבנין ונגרות – ללוחות, ארנזים, נדיות. לאורכם של פרדסים ותיקים אפשר לראות שדרות ברושים שנטעו כ'שוברי /מגיני ריח' – להגנה על עצי ההדר מפני הריח.

דקל התמר מצוי:

עץ פרי ממשפחת הדקליים משבעת המינים שנתברכה בהם ארץ ישראל, ומארבעת המינים של חג הסוכות. העץ פעל גזע אחד שגבהו יכול להגיע עד 20 מטר.

בְּרֵאשׁ הַגֶּזַע כְּתָר שֶׁל עֵלִים גְּדוֹלִים – "כַּפּוֹת תְּמָרִים" הֵיכּוּלִים לְהַגִּיעַ לְרוּחַב שֶׁל 2-3 מֵטְרִים.
העלים מנוצים ורחבים. העלים הצעירים דומים לחרבות ארוכות - הלולבים. כאשר העלים
מתייבשים הם נשברים ויוצרים בליטות בגזע.
דקל התמר פורח באביב. הפרחים מסודרים בקבוצות ונמצאים בראש הגזע, ליד העלים.
הפרחים מאובקים על ידי הרוח, והופכים לפירות מתוקים המבשילים בסוף הקיץ.
צבע הפירות צהוב שהופך לחום.

פיקוס:

עץ נוי ירוק עד ממשפחת התותיים, שמוצאו מהודו. קרוב משפחה לעצי התות ולעצי התאנה.
העץ גבוה ורחב נוף. הגזע חלק, ועבה.
עלי העץ ירוקים, עבים, מבריקים וקשים. לרוב עצי הפיקוס יש שרף. סוג אחד מעצי הפיקוס הוא
עץ הגומי אשר מכינים מהשרף שלו גומי (לא בארץ). לעץ שורשי אוויר היוצאים מהענפים.
את העץ הביאו מחו"ל לפני כמאה שנים. והוא משמש כעץ נוי הנותן צל נעים.
בארץ יש יותר מ- 10 מיני פיקוסים.
פירות הפיקוס קטנים ירוקים. כשהפירות מבשילים הם נעשים רכים ושחורים.
בשנים האחרונות הפך הפיקוס למטרד – פירותיו מלכלכים ופוגעים בצבע המכוניות, ושורשיו
מרימים את המדרכות.

לימון:

שייך למשפחת ההדרים שהגיעו לארץ לפני כמה מאות שנים.
גובה העץ 3-4 מטרים. לעץ נוף רחב עם עלים ירוקים, מבריקים, מאורכים דמויי ביצה.
הלימון פורח באביב. יש סוגי לימון הפורחים ונותנים פרי כל השנה.
פרחי הלימון לבנים, עשירים בצוף ומפיצים ריח טוב. דבורים נמשכות אל הפרחים.
פרי הלימון צהוב, מאורך וטעמו חמוץ.
ללימון יש פיטם והוא קרוב משפחה של האתרוג. במשפחת ההדרים זנים רבים: התפוז,
האשכולית המנדרינה ועוד.
מיץ הלימון משמש לשתייה ולתיבול, גם קליפת לימון מגורדת משמשת כתבלין.

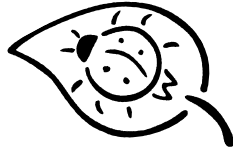

תפשו על העץ פרחים, ניצנים ופירות –
רעננים ויבשים.

בדקו האם יש סימנים לבעלי חיים על העץ.
אספו, הביטו בזכוכית מגדלת. כתבו וציירו.

בדקו אם לגזע העץ יש קליפה
שאפשר להפריד מהעץ, אם כן, הדביקו
חלק ממנה.

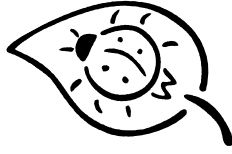
משטו את גזע העץ. בדקו אותו בזכוכית
מגדלת והטביעו בפלסטלינה את מרקמו.
כתבו בקצרה מה ראיתם.

בדקו בזכוכית מגדלת עלה משני צדדיו.
מוללו אותו, הריחו אותו, והדביקו אותו
משני הצדדים. [2 עלים]

בדקו אם יש עליכם את"בט"ים או 'בט"ים,
הדביקו גם אותם.

כתבו שיר, או סיפור קצר על העץ.

קראו את דף המידע על העץ. השווו עמ
מה שראיתם.

בדקו את סביבת העץ, גם בזכוכית
מגדלת.
שימו בטקיות דוגמאות של:
אדמה, צמחים עטבונ"ם, פרחים,
ניצנים ואבנים.
האם ח"ם בעלי ח"ם בסביבת העץ?
כתבו מה מצאתם.

ציירו את העץ. מדדו את היקפו ואמדו את גובהו.

